

Kweekresultaten van *Platycheirus perpallidus* (Diptera: Syrphidae) en bijbehorende parasitaire wespen (Hymenoptera: Ichneumonidae & Pteromalidae)

Menno Reemer, Theo Gijswijt
& Kees Zwakhals

Inleiding

De zweefvlieg *Platycheirus perpallidus* Verrall, 1901 stond lange tijd te boek als zeldzaam in Nederland (Barendregt 1991, Van der Goot 1981). In de jaren 1990 werd duidelijk dat het met die zeldzaamheid wel meevalt en het vooral een soort is waar je goed naar moet zoeken. Bij gericht zoeken in vegetaties van snavelzegge *Carex rostrata* blijkt *P. perpallidus* vrij makkelijk gevonden te kunnen worden (Achterkamp 1999). Inmiddels is de soort bekend van diverse Nederlandse vindplaatsen, grotendeels op de binnenlandse zandgronden (figuur 1). Vrijwel steeds gaat het om vennen met snavelzeggevegetaties. Uit Zwitserland was al bekend dat de larven en poppen van *P. perpallidus* op snavelzegge gevonden kunnen worden, als predatoren van bladluizen op deze plant (Maibach & Goeldlin de Tiefenau 1991). Elders in Europa schijnen de larven ook op andere zeggesoorten en op kleine lisdodde gevonden te zijn (Rotheray 1993, Waitzbauer 1976). Of dit betrouwbare determinaties betreft is onduidelijk. In Nederland lijkt kleine lisdodde in ieder geval niet van belang voor *P. perpallidus*, anders zou deze zweefvlieg ook wel in het westen des lands zijn gevonden. Voor het eerst zijn nu ook in Nederland poppen van *P. perpallidus* op snavelzegge gevonden. Uitkweken hiervan leverde naast *P. perpallidus* ook een flink aantal parasitaire wespen op.

Vondst

Op 25 augustus 2007 werden circa 90 zweefvliegpoppen gevonden op bladeren van snavelzegge *Carex rostrata* in het Groot Zeilmeer bij Uddel (gem. Apeldoorn, RD-coördinaten: 182,3-471,4, figuur 2). Langs de oever van dit ven is een gordel snavelzegge doorzocht met een oppervlakte van circa 20m². De meeste poppen bevonden zich aan de buitenkant van de gordel langs het open water, twee à drie meter uit de oever. Vanaf de oever waren de poppen niet te zien, dus je moest het water in om ze te vinden. Steeds was maximaal één pop per blad aanwezig, op één uitzondering na waarbij twee poppen op een blad gevonden werden. De poppen zaten op 20 tot 60 cm boven het wateroppervlak en 2 tot 35 cm onder de top van het blad. Tussen de snavelzegge werden ongeveer 10 volwassen exemplaren gezien van de zweefvlieg *Platycheirus perpallidus* (1 mn. & 1 vr. in coll. M. Reemer).

Links: figuur 1

Vindplaatsen van *Platycheirus perpallidus* in Nederland. Open vierkantjes: voor 1990. Stippen: vanaf 1990. Zwart vierkant op de Veluwe: de vindplaats bij Uddel, waarover dit artikel gaat.

Boven: figuur 2

Het Groot Zeilmeer bij Uddel, met de vegetatie van snavelzegge *Carex rostrata* waarin de poppen van *Platycheirus perpallidus* gevonden werden.

Kweekresultaten

Platycheirus perpallidus

Stukjes snavelzeggeblad met daarop de poppen werden binnenshuis bewaard in plastic bakjes. Twee ervan leverden binnen een week twee volwassen vrouwtjes van *Platycheirus perpallidus* op. Minstens de helft van de poppen bleek geparasiteerd: in de weken na de vondst kwamen er vele tientallen bronswespen en drie sluipwespen uit tevoorschijn. De overige poppen zijn nooit uitgekomen. De poppen voldoen aan de beschrijving van Maibach & Goeldlin de Tiefenau (1991). Er konden geen morfologische verschillen gevonden worden tussen de poppen waaruit imago's van *P. perpallidus* tevoorschijn kwamen en de poppen waaruit de wespen kwamen. Daarom – en gezien de relatie van *P. perpallidus* met snavelzegge – is aannemelijk dat ook de geparasiteerde poppen tot *P. perpallidus* behoorden.

Pachyneuron planiscuta

De gekweekte bronswespen behoren tot *Pachyneuron planiscuta* Thomson, 1878 (Hymenoptera: Chalcidoidea: Pteromalidae: Pteromalinae) (det. M.J. Gijswijt). Ook Maibach & Goeldlin de Tiefenau (1991) melden deze soort uit poppen van *P. perpallidus*. Uit een eerdere vondst in Nederland blijkt dat er vermoedelijk ook andere gastheren zijn. In 1974 is *P. planiscuta* in Leiden gekweekt uit rietstengels die in de winter verzameld zijn (Van den Assem 1974, Gijswijt 2003). *Platycheirus perpallidus* komt voor zover bekend niet in het westen van Nederland voor (zie inleiding). Mogelijk parasiteert de soort ook op andere *Platycheirus*-soorten, waarvan er verschillende in rietvegetaties voorkomen. De bronswespjes zijn opgenomen in de collectie van het Zoölogisch Museum Amsterdam.

Tymmophorus suspiciosus

De gekweekte sluipwespen behoren tot *Tymmophorus suspiciosus* (Brischke, 1871) (Hymenoptera: Ichneumonidae: Diplazontinae) (det. C. Zwakhals). Een mannetje kwam uit op 31 augustus 2007, twee vrouwtjes op 29 augustus en 1 september. Deze sluipwesp was op basis van kweekresultaten in Zwitserland al bekend als parasiet van de poppen van *P. perpallidus* (Maibach & Goeldlin de Tiefenau 1991). In Nederland is *T. suspiciosus* op di-

verse vochtige plaatsen verzameld, ook op plaatsen waar *P. perpallidus* vermoedelijk niet voorkomt (leg. C. Zwakhals), dus waarschijnlijk zijn er nog andere gastheren. Uit Noord-Amerika is deze sluipwesp gemeld als parasiet van *Platycheirus erraticus* Curran, 1927 (= *hyperboreus* Staeger, 1845) (Yu 1999). De gekweekte wespen zijn opgenomen in de collectie van Kees Zwakhals (Arkel).

Literatuur

- Achterkamp, B. 1999. *Platycheirus perpallidus*: algemeen bij snavelzegge? – Zweefvliegennieuwsbrief 3(2): 6-7.
- Assem, J. van den 1974. Male courtship patterns and female receptivity signal of Pteromalinae (Hym., Pteromalidae) with a consideration of some evolutionary trends and a comment on the taxonomic position of *Pachycrepoideus vindemiae*. – Netherlands Journal of Zoology 24: 253-278.
- Barendregt, A. 1991. Zweefvliagentabel. – Jeugdbondsuitgeverij, Utrecht. [8^e druk]
- Gijswijt, M.J. 2003. Naamlijst van de Nederlandse bronswespen (Hymenoptera: Chalcidoidea). – Nederlandse Faunistische Mededelingen 18: 17-79.
- Goot, V.S. van der 1981. De zweefvliegen van Noordwest-Europa en Europees Rusland, in het bijzonder van de Benelux. – Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Hoogwoud.
- Maibach, A. & P. Goeldlin de Tiefenau 1991. *Platycheirus perpallidus* Verrall (Diptera, Syrphidae) nouveau pour la faune de Suisse: morphologie des stades immatures et description du cycle de développement. – Bulletin de la Société Vaudoise des Sciences Naturelles 80: 341-356.
- Rotheray, G.E. 1993. Colour guide to hoverfly larvae (Diptera, Syrphidae). – Dipterists Digest (1st series) 9: 1-156.
- Waitzbauer, W. 1976. Die Insektenfauna männlicher Blütenstände von *Typha angustifolia*. – Zoologischer Anzeiger 196: 9-15.
- Yu, D.S. 1999. Interactive catalogue of world Ichneumonidae 1998. Taxapad: Scientific names for information ma-

nagement. – Natural History Museum, London. [CD-ROM]

Summary

Pupae of *Platycheirus perpallidus* Verrall, 1901 (Diptera: Syrphidae) were found on leaves of *Carex rostrata* on 25th of August 2007. Two adults of this hoverfly emerged within a week. About half of the total number of 90 pupae appeared to be parasitized by *Pachyneuron planicsuta* Thomson, 1878 (Hymenoptera:

Pteromalidae) and *Tymmophorus suspiciosus* (Brischke, 1871) (Hymenoptera: Ichneumonidae), the other half never hatched. In the Netherlands, *Platycheirus perpallidus* seems to be restricted to localities with *Carex rostrata*, where it can be found relatively easily.

Bijzondere en leuke zweefjes in Nederland in 2008

Leendert-Jan van der Ent

Na tien jaar zweefvliegen speuren bij Malden ben ik deze zomer verhuisd naar Velp, Gelderland. Dit voorjaar trof ik toch nog drie nieuwe soorten voor het atlasblok van Malden aan. Hieronder de hoogtepunten van dit voorjaar.

Op zowel 23 als 30 april in mijn achtertuin in Malden eindelijk mijn eerste voorjaarswaarneming van *Cheilosia caerulea* in deze regio, beide een vrouwtje.

Op 14 mei zag ik op bloeiende Bremstruiken tussen Molenhoek en Malden niet één, maar zeker tien vrouwtjes *Callicera rufa*. Verder die dag nog een mannetje *Ceriana conopsoides* op de 'vaste' Vuilboom langs het oude spoorlijntje Nijmegen-Groesbeek.

Op 21 mei ving ik langs het oude spoorlijntje Nijmegen-Groesbeek op Kruipende boterbloem een vrouwtje *Chalcosyrphus piger*, een nieuwe soort voor de omgeving van Malden. Een stuk verderop in Heumensoord ving ik dezelfde dag nog een vrouwtje *Eupeodes nielseni* op bloeiende Brem.

Op 29 mei zag ik een vrouwtje *Ferdinanda* eitjes afzetten op mosrijke schors onderaan de stam van een Zomereik, net boven een wondplek. Na handvangst bleek het niet om *F. cuprea* te gaan, maar om *F. ruficornis* met haar lichte ipv donkere antenneborstels. Uiteraard een nieuwe soort voor Malden en omgeving.

Deze soort is, dacht ik, al jarenlang niet meer in Nederland waargenomen.

Begin juni was er een kleine invasie van *Sphagina sibirica* tussen Molenhoek en Groesbeek. Ze vlogen bij voorkeur op Zevenblad en indien afwezig ook op Dolle kervel of Gewone Bereklaauw. Zeker tien mannetjes gezien, allen van de donkere vorm.

De laatste keer vangen langs het oude spoorlijntje Nijmegen-Groesbeek op 8 juni leverde een vrouwtje *Psilota anthracina* op Dolle kervel op. Dit was een nieuwe soort van Malden en omgeving. Menno Reemer had op 11 mei van dit jaar op dezelfde locatie al een mannetje en vrouwtje van deze soort gevangen.

De laatste keer vangen in Heemtuin Malden op 13 juli leverde als verrassing nog een vrouwtje *Platycheirus europaeus* op. Hier toch nog de 100 + soorten gehaald.

De rest van het jaar heb ik alleen wat kunnen vangen in de heemtuin van Presikhaaf (Arnhem). Enkele leuke soorten daar waren *Neoascia obliqua* in flink aantal, *Orthonevra nobilis*, *Brachyopa scutellata*, *Temnostoma bombylans*, *Pipiza lugubris* en ook een vrouwtje van de sterk daarop lijkende *Pipiza austriaca*. De teller aldaar staat nu op 76 soorten. *Pipiza austriaca* had ik nog nooit eerder in Nederland gevangen en deze soort schijnt tegenwoordig vrijwel alleen nog in Midden en Zuid Limburg voor te komen.